

De grootste geschiedenisles van Europa

Bundesarchiv, Bild 183-H12751
Foto: o.Äng. | 23. September 1938

Het is 30 september 1938. Een besnorde man stapt uit het vliegtuig, in zijn hand een document. Hij deelt de toegestroomde menigte mee dat het voor elkaar is: de dreigende oorlog is afgewend.

Deze man was Neville Chamberlain, de minister-president van Groot-Brittannië. Hij kwam net terug uit München, waar hij een akkoord had gesloten met Adolf Hitler. Hitler was druk bezig met het uitbreiden van zijn Derde Rijk. Zo had hij Oostenrijk al ingelijfd bij Nazi-Duitsland, en nu had hij zijn oog laten vallen op het Sudetenland, een onderdeel van Tsjechoslowakije waar veel Duitsers woonden.

De Europese mogendheden maakten zich zorgen over de ontwikkelingen in Duitsland. Een oorlog dreigde als Hitlers gulzigheid zou aanhouden. Daarom besloot Chamberlain actie te ondernemen. Gesteund door bondgenoot Frankrijk ging Groot-Brittannië de onderhandelingen aan met Duitsland. Afgesproken werd dat Hitler Sudetenland zou krijgen, en in ruil daarvoor moest hij zijn uitbreidingspolitiek stopzetten.

Verraad

Pikant detail is dat Tsjechoslowakije zelf niet aanwezig was bij de onderhandelingen. De Tsjechen en Slowaken noemen het Verdrag van München, waarin de onderhandelingen resulteerden, dan ook wel het Dictaat van München. Het Verdrag wordt zelfs wel het Verraad van München genoemd.

Achteraf bleek het Verdrag van München inderdaad weinig waarde te hebben. Hitler verwees de

overeenkomst al snel naar de prullenmand, toen hij in 1939 Polen binnenviel. De andere Europese landen konden niet langer hun sussende houding aan de buitenwereld verkopen. Zij moesten Duitsland nu wel de oorlog verklaren. De Tweede Wereldoorlog, die Chamberlain zo graag had willen voorkomen, was begonnen.

Wat als...

Maar stel nu eens dat Hitler zich na het Verdrag van München koest had gehouden. Zijn generaals en adviseurs konden overtuigen dat het Derde Rijk nu wel groot genoeg was, en Hitler regeerde voortaan als keizer van zijn eigen Duitse rijk.

Dat klinkt als een mooie situatie. Al die miljoenen soldaten, die sneuvelden aan beide zijden van het conflict, zouden nog fijn thuis zitten bij hun vrouw en kinderen, of bij hun ouders. De atoombom, die in eerste instantie gemaakt was om Berlijn mee te bombarderen, had niet hoeven worden ontwikkeld. Net als veel ander wapentuig trouwens. Daarin schuilt echter wel een groot gemis in de Europese geschiedenis. De Tweede Wereldoorlog heeft namelijk niet alleen voor veel ellende, maar ook voor vooruitgang gezorgd.

Wapentuig

In elke oorlog worden nieuwe wapens en strategieën bedacht. Van de gesloten gevechtsformaties uit de oudheid (denk maar aan de Romeinen uit Asterix met hun schildpadformatie) tot hypermoderne onbemande spionagevliegtuigen, elke oorlog brengt technologische ontwikkelingen met zich mee.

Van die ontwikkelingen in de militaire technologie profiteert niet alleen het leger. In de Tweede Wereldoorlog werd bijvoorbeeld belangrijke vooruitgang geboekt in de luchtvaart. Gevechtsvliegtuigen moesten steeds sneller gaan, en daarom werden ze in de loop van de oorlog uitgerust met straalmotoren. Uiteindelijk heeft ook de burgerluchtvaart zijn voordeel gedaan met deze technologie. Zonder de Tweede Wereldoorlog geen Concorde.

Ook de rakettechnologie maakte grote sprongen in de Tweede Wereldoorlog. Natuurlijk werden raketten toen ingezet als wapens, maar na de oorlog werden raketten gebruikt in de ruimtevaart. Wernher von Braun, die in de oorlog voor het Duitse leger had gewerkt, speelde een belangrijke rol in het Amerikaanse ruimtevaartprogramma. Mede door zijn kennis kon de mens op de maan landen. Zonder Tweede Wereldoorlog geen astronauten.

Penicilline

De oorlog heeft ook de medische wetenschap naar een hoger plan gebracht. Op het slagveld raken nu eenmaal soldaten gewond, die verzorgd moeten worden. Een belangrijke stap daarin was de massaproductie van penicilline.

Het was al langer bekend dat penicilline een stof was die goed gebruikt kon worden om bacteriën te doden, maar het produceren in grote hoeveelheden was tot de oorlog nog niet mogelijk. Om infecties te behandelen die geallieerde soldaten opliepen als zij gewond raakten, moest penicilline op grote schaal geproduceerd kunnen worden. Onderzoekers in Amerika deden dan ook extra goed hun best om dit te bereiken, waardoor zij al tijdens de oorlog ontdekten hoe je penicilline in grote hoeveelheden kunt maken. Zonder Tweede Wereldoorlog meer infecties.

De grootste geschiedenisles

Wat we echter niet uit het oog mogen verliezen is dat de Tweede Wereldoorlog een bijzonder

ingrijpende gebeurtenis is geweest. Miljoenen mensen hebben het leven gelaten, en daar weegt geen enkele technologische ontwikkeling tegen op.

Als de Tweede Wereldoorlog niet had plaatsgevonden, zou Europa iets veel wezenlijkers missen dan straalvliegtuigen, raketten of penicilline: een geschiedenisles. Oorlog is misschien wel de beste geschiedenisles die er bestaat. Doordat Europa deze diepzwarte bladzijde in zijn geschiedenis heeft meegemaakt, weet het perfect hoe allesvernietigend oorlog kan zijn.

De Tweede Wereldoorlog heeft iets gedaan dat eeuwenlang niet lukte: hij heeft Europa verenigd in een streven naar vrede.